

DARBUOTOJŲ SAUGOS IR SVEIKATOS METODINĖS REKOMENDACIJOS VYKDANT MIŠKO DARBUS

2019-11-28

I. REKOMENDACIJŲ TAIKYMAS

1. Darbuotojų saugos ir sveikatos metodinės rekomendacijos vykdant miško darbus (toliau - Rekomendacijos) yra parengtos vadovaujantis [Miško darbų saugos rekomendacijomis](#) parengtomis vykdant Nacionalinio darbuotojų saugos ir sveikatos 2017-2021 metų veiksmų plano 1.1.1. priemonę Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos užsakymu ir kitais darbuotojų saugos ir sveikatos norminiuose teisės aktuose nustatytais reikalavimais ir taikytinos vykdant įvairius miško darbus.

2. Šiomis rekomendacijomis siūloma vadovautis fiziniams bei juridiniams asmenims, kurių veikla susijusi su miško darbais.

3. Siekdamas užtikrinti saugų miško darbų vykdymą, darbdavys privalo nuolat vertinti profesinę riziką ir įgyvendinti darbo pobūdį atitinkančias prevencines organizacines ir technines priemones profesinei rizikai šalinti ir (ar) sumažinti.

4. Diegiant naujas technologijas bei naudojant pažangesnius darbo įrankius būtina įvertinti profesinę riziką. Siekiant išvengti traumų bei profesinių ligų darbuotojai turėtų būti mokomi saugiai dirbti darbdaviui atstovaujančio asmens nustatyta darbuotojų mokymo ir žinių iš darbuotojų saugos ir sveikatos srities tikrinimo ir vertinimo tvarka. Miškininkystėje diegiamos naujos technologijos ir naudojamos naujesnės bei pažangesnės darbo priemonės privalo atitikti galiojančius darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų reikalavimus.

5. Šios rekomendacijos neapriboja darbdavių teisių priimti ir taikyti kitas priemones, užtikrinančias geresnę darbuotojų saugą ir sveikatą, atliekant pavojingus darbus miškininkystėje, atsižvelgiant į techninę pažangą.

II. PAGRINDINĖS SĄVOKOS IR APIBRĖŽIMAI

6. Rekomendacijose vartojamos sąvokos ir apibrėžimai:

6.1. **asmeninė apsaugos priemonė** - bet kuri priemonė, skirta darbuotojui turėti ar dėvėti, siekiant apsaugoti jį nuo rizikos veiksnių, galinčių kelti grėsmę darbuotojo saugai ir sveikatai, bei kitas šiam tikslui skirtas priedas ar reikmuo;

6.2. **biržė** – miško kirtimui atrėžtas arba kertamas medynų plotas;

6.3. **biržės darbo teritorija** – biržės teritorija, kurioje vyksta medžių kirtimas, traukimas, genėjimas, pjaustymas, medienos krovimas;

6.4. **ilguolis, medžio stiebas** – medžio stiebo atpjova, kurios ilgis – sortimento ilgio kartotinis dydis;

6.5. **įkibęs medis** – nupjautas ir kertant įkibęs ar vėjo bei dėl kitų priežasčių paverstas ir įstrigęs gretimų augančių medžių lajose medis;

6.6. **lyninis mechanizmas** – mechanizmas, kurio traukos jėga perduodama lanksčiam elementui (lynui, grandinei), besivyniojančiam ant būgno ar kito traukos įtaiso;

6.7. **mašinos operatorius** – darbuotojas, valdantis mechaninį darbo įrenginį;

6.8. **medienos rietuvė** – lygiagrečiai viena ant kitos sukrauta mediena;

6.9. **medienos ruoša** – žaliavinės medienos ruošimo procesas, kurį sudaro darbai biržėje, medienos transportavimas ir sandėliavimas;

- 6.10. **medienos traukimas** – nupjautų medžių stiebų ar sortimentų gabenimas nuo medžių pjovimo vietos iki tarpinio sandėlio;
- 6.11. **medkirtė** – mašina, skirta medžiams pjauti, genėti ir sortimentuoti;
- 6.12. **medkirtys** – darbininkas, pjaunantis medžius, kai kamienas atidalijamas nuo šaknų (paliekant kelmą);
- 6.13. **medvežė** – mašina, skirta medienos sortimentų transportavimui iš kirtaviečių;
- 6.14. **pagrindinis pjūvis** – pjūvis, kurį atlikus, medis pradeda virsti;
- 6.15. **pakirta** – dviem susikertančiais pjūviais pašalinama medienos dalis, kuri nukreipta medžio virtimo kryptimi;
- 6.16. **pavojinga zona** – zona apie pjaunamą medį, veikiantį įrenginį ar kita vieta, buvimas kurioje kelia pavojų sveikatai ar gyvybei;
- 6.17. **pavojingų darbų vadovas** – specialiai apmokytas darbuotojas, darbdavio paskirtas vadovauti pavojingiems darbams ;
- 6.18. **sortimentas** – pjautos medienos ruošinys;
- 6.19. **šakų genėjimas** – šakų nuo medžių nukirtimas ar nupjovimas;
- 6.20. **tarpinis medienos sandėlis** – aikštelė prie medienos išvežimo kelio, kurioje sandėliuojama pagaminta apvalioji mediena;
- 6.21. **užtūra** – pjaunant medį paliekama nupjauta stiebo dalis, padedanti saugiai nuleisti jį pageidaujama kryptimi;
- 6.22. **valksmas** – kelias, kirtavietėje, kuriuo transportuojami sortimentai, t. y. velkami nupjauti medžiai, stiebai.

III. REIKALAVIMAI MIŠKO DARBUOTOJAMS

7. Miško darbuotojų mokymas saugos ir sveikatos klausimais ir jų žinių tikrinimas organizuojamas vadovaujantis Mokymo ir žinių darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais tikrinimo bendraisiais nuostatais [2.].

8. Dirbti miško darbus turi teisę asmenys:
- 8.1. ne jaunesni kaip 18 metų;
- 8.2. pasitikrinę sveikatą teisės aktuose nustatyta tvarka [1.];
- 8.3. turintys kompetenciją bei darbdavio nustatyta tvarka apmokyti ir instruktuoti kaip saugiai atlikti konkrečius darbus;
- 8.4. mokantys suteikti pirmąją medicinos pagalbą, gesinti gaisrą ir elgtis kitose ekstremaliose situacijose.

9. Miške pradedančiam dirbti darbuotojui darbdaviui atstovaujantis asmuo skiria praktinį mokymą, kaip taikyti įgytas žinias darbo vietoje. Pradedantįjį darbuotoją turėtų prižiūrėti darbdaviui atstovaujančio asmens ar darbdavio įgalioto asmens tvarkomuoju dokumentu paskirtas kvalifikuotas darbuotojas nustatytą laiko trukmę. Darbdaviui atstovaujantis asmuo savo sprendimu gali skirti mokymą, kaip praktiškai taikyti žinias darbo vietoje, ir kitiems darbuotojams.

IV. DARBUOTOJŲ APRŪPINIMAS SAUGOS IR SVEIKATOS PRIEMONĖMIS

10. Įvertinus atlikto darbo vietų miške profesinės rizikos vertinimo rezultatus, turi būti įrengtos kolektyvinės darbuotojų saugos ir sveikatos priemonės. Darbo vietos turėtų būti įrengiamos ir ženklinamos pagal Darboviečių įrengimo bendrųjų nuostatų reikalavimus [3.] bei Saugos ir sveikatos apsaugos ženklų naudojimo darbovietėse nuostatų reikalavimus [5.]. Darbuotojų saugos ir sveikatos ženklai ir kitos ženklinimo priemonės turi būti periodiškai valomi, techniškai prižiūrimi, tikrinami ir taisomi, o prireikus - keičiami naujais.

11. Numatytose, darbuotojams prieinamose ir žinomose vietose turėtų būti pirmosios pagalbos priemonės, sukomplektuotos pagal Įmonės pirmosios pagalbos rinkinio aprašymą [10.].

12. Pagal atlikto profesinės rizikos vertinimo rezultatus darbuotojai turėtų būti aprūpinami asmeninėmis apsaugos priemonėmis, apsaugančiomis darbuotoją nuo rizikos veiksmų poveikio.

Asmeninės apsaugos priemonės turėtų būti pritaikytos darbui, patogios naudoti, nekelti papildomų pavojų darbuotojų saugai ir būti paženklintos CE ženklu, pažyminčiu, kad jos atitinka esminius saugos ir sveikatos reikalavimus. [4.]. Rekomenduojama darbuotojus aprūpinti tokiais asmeninėmis apsaugos priemonėmis, o esant papildomiems rizikos veiksniams ir kitomis papildomomis asmeninės apsaugos priemonėmis:

- 12.1. apsauginiu šalmu;
- 12.2. veidą ir akis apsaugančiu metaliniu tinkleliu;
- 12.3. prieštriukšminėmis ausinėmis;
- 12.4. apsauginėmis pirštinėmis, kurių viršus pagamintas iš apsauginio audinio;
- 12.5. kelnėmis su apsauga nuo įpjovimo (apsauginių kelnių audinys turi dengti kojas iki kirkšnio);
- 12.6. batais su pakietinta nosele, apsauginiu audiniu ir rantytu padu;
- 12.7. darbo drabužiais (striuke) su ryškiais oranžinės arba geltonos spalvos elementais.
13. Rekomenduojama rinktis darbo drabužius iš patvarios, bet nesugeriančios vandens iš išorės medžiagos. Drabužiai, sulieti degalais ar tepalais, neturėtų būti dėvimi. Asmeninės apsaugos priemonės dėvimos iki gamintojo nustatyto galiojimo laiko.

V. PAVOJINGI DARBAI MIŠKE

14. Miško ruošos darbai (stačio miško kirtimas, vėjavartų, vėjalaužų likvidavimas) yra priskiriami pavojingiems darbams.

15. Prieš pradėdant miško darbus būtina aiškiai pažymėti kertamos biržės ribas, kurias turi žinoti ten dirbantys darbuotojai. Ant kelių ir takų, 50-100 m atstumu nuo kertamos biržės darbo teritorijos, statomi įspėjamieji saugos ženklai.

16. Pavojingos zonos matmenys (dydis) skiriasi priklausomai nuo atliekamų darbų:

16.1. aplink kertamą medį pavojinga zona būtų plotas apskritimo, kurio spindulys yra lygus dvigubam kertamo medžio aukščiui, bet ne mažesnis kaip 15 m. spinduliu;

16.2. statesniuose nei 15° šlaituose nuolydžio kryptimi pavojingos zonos ribos turėtų būti 10 m toliau nei šlaito pabaiga;

16.3. įstrigusio (įkibusio) į kitą medį medžio pavojinga zona – plotas lygus pavojingos zonos skritulio pusei, kurio spindulys yra lygus dvigubam įstrigusio medžio aukščiui jo pasvirimo kryptimi ir pridėdama 5 m juosta priešinga kryptimi.

17. Pavojingos zonos apie kertamą medį ribose pirmiausiai pašalinami pavojingi medžiai.

18. Aplink kertamą medį ne mažesniu nei 1 m spinduliu pašalinamos kliūtys, trukdančios judėti apie jį - nukritę šakos, atžalos, medeliai ar kitos. Žiemos metu nuo žemės paviršiaus pašalinamas sniegas bei apledėjimai. Kai negalima pašalinti kabančių šakų ar kitų medžio dalių nuo kertamo medžio, jį kirsti galima tik visiškai įsitikinus, kad jos nekris, ir betarpiškai vadovaujant pavojingų darbų vadovui.

19. Draudžiama kirsti medžius esant blogam matomumui – kai pavojingos zonos ribose negalima aiškiai matyti medžio, žmogaus, žvėries, taip pat esant perkūnijai.

20. Kirsti, genėti ar pjaustyti medžius draudžiama esant stipriam vėjui, galinčiam veikti medžių virtimo kryptį, sukelti per ankstyvą jų virtimą ar skilimą. Vėjo stiprumo požymiai: medžiai susiliečia, plakasi jų viršūnės, siūbuoja ir braška stambios medžių šakos.

21. Kirtavietėje dirbant dviem ar daugiau medkirčių, tarp jų turi būti ne mažesnis nei 2,5 kertamų medžių aukščio saugus atstumas.

22. Dirbant dviese, kertant medį pagalbinis asmuo turi būti šalia medkirčio. Prieš medžio kirtimą bei kirtimo metu medkirtys privalo stebėti ir įsitikinti, kad pavojingoje zonoje nėra kitų asmenų, išskyrus šalia esantį pagalbinį asmenį.

23. Visi dirbantieji kirtavietėje privalo dėvėti apsauginius darbo drabužius su ryškių spalvų ir šviesą atspindinčiais elementais.

24. Įeiti ar įvažiuoti į pavojingą zoną galima tik su medkirčio leidimu ir jam kontroliuojant. Norinti įeiti ar įvažiuoti į pavojingą zoną, darbuotojai /kiti asmenys turi būti instruktuoti dėl saugaus elgesio, numatyti atsitraukimo takai, paskirtas proceso organizatorius, kurio nurodymų reikia

klausyti. Visi asmenys turi dėvėti apsauginius šalmsus, o dirbantys su grandininiu pjūklų, privalo dėvėti medkirčio asmeninės apsaugos priemones.

VI. MEDŽIŲ KIRTIMAS GRANDININIU PJŪKLU

25. Prieš pradėdant medžių kirtimą, turi būti sudaryta biržės eksploatavimo technologinė kortelė, kuri visada turi būti darbo vietoje (kirtavietėje). Su kortelėje esančia informacija supažindinami pavojingų darbų vadovas ir visi toje biržėje (kirtavietėje) dirbsiantys darbuotojai.

26. Prieš pradėdant darbus pavojingų darbų vadovas turi:

26.1. apžiūrėti biržę ir įvertinti pavojų galinčias kelti vietas (duobes, pelkes, šlaitus ir kita);

26.2. išsiaiškinti kertamos biržės ribas, valksmus, kertamus ar paliekamus medžius;

26.3. nustatyti tarpinių sandėlių ir poilsio namelių? vietas, pagrindinę medžių leidimo kryptį, supažindinti darbuotojus su darbų organizavimu, informuoti juos apie galimus pavojus toje biržėje.

27. Ant kelių, takų ir kvartalinių linijų 50 - 100 m atstumu nuo darbo vietos (t. y. vietos, kur bus pradėti kirsti medžiai), statomi įspėjamieji ženklai. Keičiantis darbo vietai biržėje, už įspėjamųjų ženklų perkėlimą yra atsakingas medkirtys.

28. Darbuotojų, dirbančių grandininiu pjūklų, darbinė stovėsena turi būti stabili, pjūklas tvirtai laikomas abejomis rankomis arčiau kūno, nugara tiesi, o kojos per kelius šiek tiek sulenktos.

29. Dirbant grandininiu pjūklų medienos ruošos darbus, draudžiama:

29.1. dirbti elektros linijų apsauginėse zonose be tas linijas eksploatuojančių tarnybų leidimo ir (ar) priežiūros;

29.2. pildyti grandininį pjūklą degalais varikliui dirbant, naudoti talpas, nepritaikytas naftos produktams;

29.3. dirbti kirtavietėje vienam. Būtina užtikrinti garsinį, gestų ar radijo ryšį tarp visų dirbančiųjų kirtavietėje. Dirbant asmeniniame miško ūkyje, vienam asmeniui leidžiama dirbti, jeigu užtikrinama reguliari antrojo asmens kontrolė;

29.4. dirbti be apsauginių drabužių ir avalynės su specialia apsauga nuo įpjovimo. Šio punkto dėl asmeninių apsaugos priemonių turėtų laikytis visi asmenys, dirbantys su grandininiu pjūklų, nepriklausomai nuo jų patirties, pjaustomos medienos būdo, metodų ir darbo vietos;

29.5. dirbti grandininiu pjūklų aukščiau pečių lygio;

29.6. užvesti grandininio pjūklų variklį, padėjus pjūklą ant kelmo, rasto ar laikant jį ore;

29.7. traukti ("plėšti") pjūklą jėga iš pjūvio, kai pjovimo juosta ir grandinė užspaudžiama pjūvyje.

30. Prieš kertant medį, medkirtys turi įvertinti jo lajos formą, stiebo formą, būklę (skilimai, puvinys), palinkimą, gretimų medžių įtaką virtimui, sniego kiekį lajoje žiemos metu, vėjo stiprumą ir kryptį, kitus gamtinius faktorius ir technologinę vertimo kryptį, teikiant pirmumą saugiam medžio nuvertimui jam neįstringant į kitus medžius. Kertant sausius ar puvinio pažeistus medžius, kartimi reikia patikrinti, ar jie tvirtai stovi.

31. Užvesti grandininio pjūklų variklį reikia padėjus jį ant žemės taip, kad pjovimo juosta ir grandinė neliestų jokių pašalinių daiktų arba tvirtai suspaudžiant kojomis rankeną su variklio valdymo elementais.

32. Pjovimo grandinei užstrigus pjūvyje, būtina tuojau pat sumažinti variklio sūkius ar visai jį išjungti bei stengtis išlaisvinti juostą kitomis turimomis priemonėmis.

33. Draudžiama palikti nebaigtą kirsti ir nenuverstą medį.. Prieš kertant medį, būtina įsitikinti, kad pakaks degalų pjūklų kuro rezervuare ar kitos energijos rūšies kitokios konstrukcijos grandininiame pjūkle.

34. Visi medžiai, storesni nei 9 cm 1,3 m aukštyje, kertami naudojant tris elementus – pakirtą, pagrindinį pjūvį bei paliekamą užtūrą, kuri padeda medį nuverstį reikiama kryptimi. Svarbu išlaikyti saugaus pagrindinio pjūvio elementus - teisingą užtūrą visame kamieno storyje, laiku ir tinkamai įstatyti vertimo priemonę (-es).

35. Medžio kirtimo būdas priklauso nuo jo kamieno storio pjūvio vietoje ir grandininio pjūklų pjovimo juostos ilgio.

36. Kad būtų galima saugiai atsitraukti nuo virstančio medžio, būtina paruošti atsitraukimo takus priešingoje medžio virtimui pusėje. Jeigu prie kertamo medžio dirbama dviese, turėtų būti du atsitraukimo takai, sudarantys 90° kampą. Jeigu prie kertamo medžio yra daugiau nei du darbuotojai, pavojingų darbų vadovas turi nurodyti, kas kuria iš dviejų kryptių atsitrauks. Atsitraukimo takai turi būti ne trumpesni nei 4 m, o kertant medį iki 14 cm storio 1,3 m aukštyje - ne trumpesni, nei 2 m. Sugrįžti prie kelmo galima tik visiškai nuvirtus medžiui, nustojus svyruoti gretimų kliudytų medžių viršūnėms ir įsitikinus, kad iš aplinkinių medžių negresia pakibusių šakų ar kitų medžio dalių kritimo pavojus.

37. Kertant papuvusius ar sausus medžius, pirmiausia reikia vizualiai apžiūrėti ir įvertinti jų būklę. Kylant abejonėms, panaudojama kartis medžio tvirtumui patikrinti. Tokiems medžiams pakirta pjaunama gilesnė nei įprastai, o medis nuverčiamas natūralia pasvirimo kryptimi. Papuvusių ar sausų medžių šakos ar viršūnės greičiau lūžta, todėl jų vertimui yra saugiau naudoti vertimo svirtelę, o ne pleištus (dėl smūgių medis gali subyrėti).

38. Tvarbant vėjavartas bei vėjalaužas, reikia laikytis eiliškumo pagal vyraujančią suverstų medžių kryptį, pradėdant nuo pačių pavojingiausių. Prieš pradėdant pjauti laužtą medį, reikia patikrinti laužtos dalies ir kamblio sujungimo tvirtumą. Medžiai nulaužtomis kabančiomis viršūnėmis, kurių pašalinti negalima, turėtų būti leidžiami nulaužtos viršūnės kryptimi.

39. Pjovimo metu įstrigus medžiui, saugiausia jį ištraukti traktoriumi su lyniniu mechanizmu (suktuvu). Kai vienoje vietoje įstringa keli medžiai, kiekvieną iš jų reikėtų nuleisti atskirai.

40. Nestipriai įkibusius medžius galima pabandyti išsukti parankinėmis priemonėmis: svirtelę, kabliu, apvyniojamu diržu ir dalba (kartimi). Stumiant ar sukant įstrigusio medžio kamblį, darbuotojai (daugiausia 2) turi stovėti priešingoje stūmimo kryptimi pusėje, t. y. dalbą ar svirtelę stumti nuo savęs. Kai įkibęs medis krenta, naudotas priemonės medžiui išsukti reikia kuo greičiau palikti ir trauktis iš anksto paruoštu atsitraukimo taku.

41. Draudžiama:

41.1. būti įstrigusio ar pradėto pjauti medžio galimo kritimo zonoje;

41.2. numušti įstrigusį medį kitu medžiu;

41.3. pjauti tą medį, į kurį įstrigęs kitas medis;

41.4. lipti ant įstrigusio medžio ir jį siūbuoti, pakirsti šakas;

41.5. pjaustyti įstrigusį medį gabalais;

41.6. palikti pjovimo metu įstrigusius ar pradėtus kirsti medžius. Jeigu jų pašalinti negalima, galimo medžio kritimo pavojinga zona apjuosiamą įspėjamąja juosta, virve ar užtvėriama kitokiu būdu atstumu lygiu dvigubam įstrigusio medžio aukščiui pasvirimo kryptimi ir 5 m atstumu priešingoje kryptyje ir informuojamas medkirtys.

42. Kertant stipriai pasvirusius medžius, jie leidžiami žemėn jų natūralia pasvirimo kryptimi.

43. Statesniuose nei 15° šlaituose pavojinga zona yra lygi dvigubam medžio aukščio spinduliui aplink pjaunamą medį, o nuolydžio kryptimi atstumas yra 10 m žemiau (toliau) šlaito papėdės.

44. Šlaituose medžiai pradėdami kirsti šlaito apačioje einant aukštyn. Medžiai verčiami į šlaito apačią. Versti medžius skersai šlaito ar į šlaito viršų leidžiama tik tuo atveju, jeigu nėra kitos galimybės (medžiai stipriai pasvirę, trukdo elektros ar ryšių linijos, grioviai ir pan.), taip pat, jei užtikrinamas jų stabilumas šlaite bei laikomasi ypatingo atsargumo. Šlaituose atliekant kitus medienos ruošos darbus, išskyrus medžių kirtimą, tarp darbininkų turėtų būti minimalus 30 m atstumas skersai šlaito. Išilgai šlaito vienam po kitu dirbti yra draudžiama, jei yra medienos nuriedėjimo ar nuslydimo pavojus.

45. Pavojinga zona apie šakas genantį darbuotoją yra 5 m spindulio atstumu. Vieną medį genėti gali tik vienas darbuotojas.

46. Genint šakas draudžiama:

46.1. genėti medžio stiebą jį apžergus;

46.2. stovėti ant genimo medžio stiebo;

46.3. genėti šakas nuo medžių, suverstų į krūvas;

46.4. numesti nuo stiebo nukirstas, darbui trukdančias šakas, kai grandininis pjūklas su neįjungtu apsauginiu stabdžiu padėtas ant kamieno;

46.5. genėti šakas nuo medžio, kuris tuo pačiu metu pjaustomas;

46.6. traukti („plėšti“) grandininį pjūklą, jeigu užspaudžiama pjovimo grandinė.

VII. MEDŽIŲ KIRTIMAS MEDKIRTE

47. Vienam medkirtės operatoriui vykdyti mechanizuotus medienos ruošos darbus leidžiama, tik jį aprūpinus patikima ryšio priemone.

48. Dirbti medkirte gali operatoriai turintys SM kategorijos savaeigių miško ūkio mašinų vairuotojo (traktorininko) kvalifikaciją.

49. Aplink dirbančią mašiną nustatoma pavojinga zona, kurios spindulio ilgis yra lygus dvigubam pjaunamų medžių aukščiui. Prieš pradėdamas darbą mašinos operatorius privalo įsitikinti, jog šioje zonoje nėra pašalinių žmonių.

50. Darbo metu operatorius turėtų matyti visą pavojingą zoną.. Jei matomumas yra ribotas, pavojinga zona gali būti didinama, ją aptveriant.

51. Tais atvejais, kuomet atstumas tarp valksmų yra didelis ir mašina negali pasiekti kirstinų medžių, juos gali kirsti medkirčiai. Tai daryti draudžiama dirbančios medkirtės pavojingoje zonoje.

52. Atliekant darbus elektros tinklų zonoje būtina laikytis Elektros tinklų apsaugos taisyklių [6].

53. Medžių kirtimo mašinoms be specialios įrangos draudžiama dirbti šlaituose, kurie yra statesni nei 30 proc. Medkirtei judėti skersai šlaito nuolydžio yra draudžiama, jei jis yra statesnis nei 10 proc.

54. Mašinos variklis privalo būti išjungtas atliekant bet kokius remonto ar techninio aptarnavimo darbus.

55. Baigus darbą, medžių kirtimo mašina privalo būti saugoma taip, kad ji negalėtų nekontroliuojamai judėti ir nekeltų pavojaus.

VIII. MEDIENOS TRANSPORTAVIMAS

56. Prieš pradėdamas transportuoti medieną iš kirtaviečių, prie kelių ir takų rekomenduojama pastatyti įspėjamuosius ženklus.

57. Medieną iš kirtaviečių transportuojama ją vežant medvežėmis, priekabomis ir/ar traukiama lyniniais mechanizmais arba arkliais.

58. Dirbti medvežėmis gali operatoriai, turintys SM kategorijos savaeigių miško ūkio mašinų vairuotojo (traktorininko) kvalifikaciją. Kitomis mašinomis gali dirbti operatoriai, turintys atitinkamą vairuotojo (traktorininko) kvalifikaciją.

59. Darbo zona aplink kraną turinčią mašiną yra apskritimas, kurio spindulys lygus visiškai ištiestos krano strėlės ir keliamo krovinio ilgiui, nebent krano gamintojas yra nurodęs kitaip. Šioje darbo zonoje, dirbant mašinai, negali būti pašalinių asmenų.

60. Transportuojant medieną hidraulinius kranus (manipulatorius) turinčiomis transporto priemonėmis, rekomenduojama laikytis šių saugos reikalavimų:

60.1. būtina laikytis visų darbo įrenginių gamintojo naudojimo ir saugaus darbo instrukcijų;

60.2. medieną pakraunant, iškraunant ir važiuojant, ypač šlaituose, būtina užtikrinti transporto priemonės stabilumą;

60.3. pakraunant ir iškraunant medieną būtina naudoti atramas, jei jos numatytos transporto priemonės konstrukcijoje ir jei, to reikalauja gamintojas;

60.4. nevažiuoti transporto priemone, kai kranu keliamas kroviny;

60.5. šlaituose rekomenduojama važiuoti šlaito nuolydžio kryptimi;

60.6. medvežes su lyniniu mechanizmu, net ir neveikiant mechanizmui, pastatyti saugiai;

60.7. įsitikinti, kad medis, prie kurio tvirtinamas lynas yra pakankamai tvirtas;

60.8. darbo metu būtina užtikrinti, kad krano veikimo zonoje nebūtų pašalinių asmenų;

60.9. mašinos operatorius turi matyti visą krano veikimo zoną, matomumui pagerinti ir saugumui užtikrinti rekomenduojama naudoti vaizdo kameras.

61. Transportuojant medieną (traukiant) lyniniais mechanizmais rekomenduojama laikytis šių saugumo reikalavimų:

61.1. medienos traukimui naudojami lynai, jungtys ir kiti elementai turi atitikti jiems keliamus tvirtumo reikalavimus;

61.2. pažeisti lynai ir jų jungtys negali būti naudojami;

61.3. lyninius mechanizmus valdyti ir medieną traukti gali darbuotojai, kurie yra apmokyti ir atitinkamai instruktuoti;

61.4. darbo metu operatorius privalo būti saugioje vietoje, kur jo negalėtų sužeisti trūkę lynai ar kiti objektai;

61.5. saugi operatoriaus vieta yra už specialių apsauginių grotų arba už pavojingos darbo zonos ribų, kuomet naudojamas nuotolinis lyninio mechanizmo valdymas;

61.6. lynai prie medienos tvirtinami taip, kad negalėtų nuslysti;

61.7. lyninis mechanizmas darbo metu pastatomas taip, kad traukiant medieną, atsiradus papildomoms jėgoms jis nejudėtų;

61.8. lyninį mechanizmą valdantis operatorius privalo užtikrinti, kad pavojingoje zonoje darbo metu nebūtų pašalinių žmonių, todėl prieš paleisdamas dirbti lyninį mechanizmą jis privalo įsitikinti, kad toje zonoje nėra pašalinių žmonių;

61.9. operatorius privalo nuolat stebėti medienos judėjimą ir aplinką, jei dėl nenumatytų priežasčių tai padaryti neįmanoma, reikėtų imtis papildomų saugos priemonių, pvz. aptverti pavojingą zoną;

61.10. traukiant lynais medienos sortimentus darbuotojas privalo eiti paskui krovinį, o traukiant medžių stiebus – krovinio aukštyje. Tokiu atveju, priklausomai nuo vietovės sąlygų, jis pasirenka savo buvimo vietą taip, kad nekontroliuojamai judantis krovinyš arba kiti objektai (medienos dalys, akmenys ir kt.) nekeltų pavojaus;

61.11. traukti medieną žemės ūkio paskirties traktoriais leidžiama tik įrengus specialias priemones: kabinos rėmo sutvirtinimus, stiklų apsaugas ir k.t.;

61.12. traukti medieną traktoriais be kabinų draudžiama;

61.13. draudžiama išlaisvinti tarp kelmų, medžių ar posūkyje įstrigusius bei sulinkusius stiebus ir sortimentus, judant traktoriui arba esant įtemptam lynui;

61.14. draudžiama būti išlenkto stiebo ar sortimento išgaubtoje pusėje;

61.15. draudžiama prikabinti, atkabinti, pataisyti ir žengti per lyną ar ryšulį judant traktoriui arba lynui;

61.16. draudžiama važiuoti traktoriais būnant ne kabinoje ir ant traukiamų stiebų ar sortimentų;

61.17. draudžiama išlipti ir įlipti į traktorių bei persisverti per kabiną, traktoriui judant.

62. Baigus darbą, medienos transportavimo priemonės privalo būti saugomos taip, kad jos negalėtų nekontroliuojamai judėti ir nekeltų pavojaus.

63. Visi medieną vežantys fiziniai bei juridiniai asmenys privalo užtikrinti saugų medienos pakrovimą, tvirtinimą ir vežimą [9].

IX. MEDIENOS KROVIMAS Į RIETUVES

64. Medienos rietuvės turi būti formuojamos ir saugomos taip, kad nekeltų pavojaus darbuotojams bei aplinkiniams. Pagrindiniai pavojai yra krintantys bei riedantys sortimentai.

65. Užlipti ant rietuvės ar nulipti nuo jos leidžiama per nuožulnius galus arba kopėčiomis. Lipant ant rietuvių būtina imtis visų saugumo priemonių, kad darbuotojai nenuslystų, nenukristų nuo jų (pvz., avėti tvirtus, neslidžiu padu batus). Lipti galima tik ant tokių rietuvių, kurios suformuotos, laikantis žemiau išvardintų formos bei matmenų reikalavimų.

66. Medienos rietuvės formuojamos lygioje teritorijoje, kurios dirvožemis yra pakankamai stabilus. Rietuvė kraunama saugiu atstumu nuo bendro naudojimo kelių ir inžinerinių tinklų.

67. Esant stipriam vėjui, perkūnijai, liūčiai, blogam matomumui ir pūgai, krauti medieną į rietuves ir transporto priemones bei iškrauti iš jų draudžiama.

68. Krauti medieną į rietuves tamsiu paros metu leidžiama, jei yra užtikrinamas pakankamas apšvietimas.

69. Krauti medieną vienu metu į dvi gretimas rietuves draudžiama.

70. Kraunant medieną į rietuves draudžiama būti pavojingoje transporto priemonės darbo zonoje, t. y. 30 metrų spindulio atstumu.

71. Tvarkant medieną rankomis būtina vadovautis Darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimais tvarkant krovinius rankomis [7.] ir Ergonominių rizikos veiksnių tyrimo metodiniais nurodymais [8.].

72. Vienkartinio rankomis keliamo krovinio masė, kai kroviny s nuolat pernešamas, per pamainą ar dirbant kitą darbą, negali viršyti moterims 10 kg, vyrams – 30 kg.

73. Kraunant medieną rankomis į rietuves ar transporto priemones, draudžiama ją kelti aukščiau darbuotojo pečių aukščio.

X. KITI MIŠKO DARBAI

74. Darbams, atliekamiems lipant į medžius aukščiau kaip 5 m., turi vadovauti pavojingų darbų vadovas, nes šie darbai priskiriami pavojingiems darbams.

75. Ant žemės esantys darbuotojai, bendraudami su medyje esančiu darbuotoju, privalo dėvėti apsauginius šalmsus. Jie neturėtų būti arčiau nei 2 m. atstumu nuo medžio lajos, kurioje tuo metu dirbama.

76. Draudžiama dirbti:

76.1. kai matomumas vertikaliai yra mažesnis už medžio aukštį;

76.2. esant stipriam vėjui, t.y. didesniai nei 7 m/s;

76.3 pavojingoje medienos ruošos zonoje;

76.4. draudžiama rinkti sėklas, kankorėžius, ūgelius nuo ledu ar sniegu padengtų ir šlapių medžių;

76.5. draudžiama lipti į pavojingus (paverstus, papuvusius, stipriai pasvirusius) medžius.

77. Įlipdamas ir išlipdamas iš medžio bei dirbdamas medyje, darbuotojas turi dėvėti nuo kritimo saugantį saugos diržą su apsauginiu lynu.

78. Draudžiama mėtyti bet kokius daiktus iš medžio ar keltuvo.

79. Draudžiama darbuotojui pereiti iš medžio į medį jų lajomis, lipti iš keltuvo į medžius.

80. Draudžiama darbuotojui būti pakeliamoje keltuvo platformoje, keltuvui važiuojant.

81. Genėti medžius privalo ne mažiau dviejų darbuotojų grupė. Vienas iš jų visuomet privalo būti apačioje.

82. Nupjautų medžių dalių kritimo zonoje gali būti tik genėjimo darbus vykdančys asmenys. Pavojinga darbo zona aplink genimą medį yra apskritimas, kurio spindulys yra lygus dvigubam krintančių medžių dalių ilgiui, bet ne mažesnis nei 6 metrai nuo pjūvio vietos.

83. Dirbant rankiniais įrankiais būtina tvirtai ir stabiliai stovėti. Minimalus atstumas tarp darbuotojų, dirbančių su rankiniais įrankiais – 15 m.

84. Pavojinga zona aplink krūmapjovę dirbantį darbuotoją yra apskritimas, kurio spindulys – 15 m. Skirtingai nuo pavojingos zonos ribų medkirčiui, kurios nebelieka, kai medis nuvirsta, dirbant su krūmapjovę, pavojingos zonos apribojimų apie darbuotoją reikia laikytis tol, kol vyksta darbo procesas.

85. Dirbant krūmapjovę, draudžiama:

85.1. tikrinti ar valyti darbo įrenginį veikiant varikliui;

85.2. dirbti be įrenginio apsaugų ar su netinkama apsauga;

85.3. dirbti su įtrūkusiais diskeliais, nepatikima disko veržle ar pažeistomis valo galvutėmis, su neoriginalia ar gamintojo nerekomenduota darbine įranga (savadarbė įranga);

85.4. transportuoti ir pernešti krūmapjovę su metaliniais peiliais, neuždėjus asmenų apsaugos;

85.5. pereiti prie kito darbo objekto (medelio ar krūmų grupės) su besisukančiu metaliniu diskeliu;

85.6. pjauti disko dalimi, prilyginamai tarp „12“ ir „3“ valandos;

85.7. dirbti su netvarkingais krūmapjovės kabinimo diržais arba visai be jų;

85.8. pjauti, nematant pjovimo disko.

86. Pavojinga zona aplink medienos smulkinimo įrenginį yra 100 m spindulio atstumu. Kitokią pavojingą zoną gali nurodyti mašinos gamintojas. Darbo metu pavojinga zona privalo būti pažymėta išpėjamaisiais ženklais.

87. Medienos smulkinimo įrenginį valdantis operatorius privalo dėvėti asmenines apsaugos priemones, kurias nurodo šio įrenginio gamintojas.

88. Rankiniu būdu mediena žievinama naudojant specialius tvarkingus įrankius..

89. Atstumas tarp dviejų žievę lupančių darbuotojų turėtų būti ne mažesnis kaip 2 m.

XI. NUORODOS

Teisės aktai ir oficialieji dokumentai, į kuriuos Rekomendacijose pateikiamos nuorodos:

1. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2000 m. gegužės 31 d. įsakymas Nr. 301 „Dėl profilaktinių sveikatos tikrinimų sveikatos priežiūros įstaigose“. 13 priedas. Asmenų, dirbančių galimos profesinės rizikos sąlygomis (kenksmingų veiksnių poveikyje ir pavojingą darbą), privalomo sveikatos tikrinimo tvarka;
2. Mokymo ir žinių darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais tikrinimo bendrieji nuostatai;
3. Darboviečių įrengimo bendrieji nuostatai;
4. Darbuotojų aprūpinimo asmeninėmis apsaugos priemonėmis nuostatai;
5. Saugos ir sveikatos apsaugos ženklų naudojimo darbovietėse nuostatai;
6. Elektros tinklų apsaugos taisyklės;
7. Darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimai tvarkant krovinius rankomis;
8. Ergonominių rizikos veiksnių tyrimo metodiniai nurodymai;
9. Medienos vežimo kelių transportu reikalavimai;
10. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. liepos 11 d. įsakymas Nr. V-450 „Dėl Sveikatos priežiūros ir farmacijos specialistų kompetencijos teikiant pirmąją medicinos pagalbą, pirmosios medicinos pagalbos vaistinėlių ir pirmosios pagalbos rinkinių“.